

Richard Ford, *Μεταξύ τους*.
Θυμάμαι τους γονείς μου,
μετάφραση από τα αγγλικά:
Αθηνά Δημητριάδου,
Πατάκη, Αθήνα 2018,
184 σελ.

Είχαν ο ένας τον άλλο

Από τη ΜΑΡΙΛΙΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

«Οι ζωές των γονιών μας, ακόμη και οι περιβεβλημένες την ασημαντότητα, μας παρέχουν την πρώτη, ισχυρή διαβεβαίωση ότι τα γεγονότα στη ζωή έχουν συνέπεια». Εκκινώντας από αυτή την πεποίθηση ο Ρίτσαρντ Φορντ, από τους σημαντικότερους εν ζωή αμερικανούς συγγραφείς, γράφει για τους γονείς του, δυο επαρχιωτόπαιδα από το Άρκανσο που έζησαν για χρόνια «στο δρόμο» —ο πατέρας ήταν πλασιέ— προτού αποκτήσουν, το 1944, το μοναχογιό τους. Το ζεύγος Πάρκερ λάτρευε το παιδί τους όμως οι δύο γονείς, ζούσαν πρωτίστως ο ένας για τον άλλον. Είναι όμως εφικτό ένα παιδί να νιώθει εντυχιτισμένο και αγαπητό χωρίς να πνίγεται από τη γονική αγάπη.

Μισώ τα παιδιά. Με ενοχλούν. Δεν μου αρέσει να βρίσκομαι κοντά τους. Αυτά δήλωνε ο αμερικανός συγγραφέας Ρίτσαρντ Φορντ στον βρετανικό *Guardian* το 2003. Ανάλογες μη πολιτικά ορθές δηλώσεις επανέλαβε και τα χρόνια που ακολούθησαν. Και δεν θα μας αφορούσε καθόλου η αντιπάθεια, ακόμη και «το μίσος» για τα παιδιά του βραβευμένου με Πούλιτζερ συγγραφέα αν δεν ήταν αυτή ακριβώς η παιδική ιδιότητά του —το ότι έχει υπάρξει και ο ίδιος παιδί— υπεύθυνη για το πιο πρόσφατο και άκρως συγκινητικό βιβλίο του με τίτλο *Μεταξύ τους*.

Ο Ρίτσαρντ Φορντ έγινε γνωστός από την τριλογία του με ήρωα τον πρώην αθλητικογράφο Φρανκ Μπάσκομπ (*Ο αθλητικογράφος*, μετάφραση: Έφη Καλλιφατίδη, Ωκεανίδα 1997, *Ημέρα Ανεξαρτησίας*, μετάφραση: Θωμάς Σκάσης, Πατάκη, 2016, *Η χώρα όπως είναι*, μετάφραση: Σπύρος Τσούγκος, Πατάκη 2018). Τα τρία αυτά βιβλία γράφτηκαν κατά τη διάρκεια μιας εικοσαετίας (1986-2006), ενώ το 2012 ο συγγραφέας κυκλοφόρησε τον αριστουργηματικό *Καναδά* (μετάφραση: Θωμάς Σκάσης, Πατάκη 2016). Έργα μυθοπλασίας όλα τους, με κοινό παρονομαστή συνηθισμένους ανθρώπους και τις ιστορίες τους, αλλά, και κυρίως, την αίσθηση του παροδικού, του εφήμερου της ζωής.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΤΟΥ

Στα 73 του χρόνια, ο Φορντ εγκαταλείπει για λίγο τη μυθοπλασία και αποφασίζει να γράψει ένα είδος απομνημονευμάτων για τους γονείς του.

Το βιβλίο, άριστα μεταφρασμένο

Αρχείο Richard Ford

Η αεχώριστη τριάδα. Ο Ρίτσαρντ Φορντ, παιδί, με τους γονείς του, τον Πάρκερ και την Έντα.

από την Αθηνά Δημητριάδου, χωρίζεται σε δύο τμήματα: το πρώτο αναφέρεται στον πατέρα του συγγραφέα και γράφτηκε το 2016, πενήντα έξι χρόνια μετά τον πρόωρο θάνατό του από ανακοπή καρδιάς. Το δεύτερο αφορά την ιστορία της μητέρας του Φορντ και γράφτηκε το 1981, λίγα χρόνια πριν πεθάνει από καρκίνο.

Στην ουσία, πρόκειται για την κοινή ιστορία των γονέων του, του Πάρκερ Φορντ και της συζύγου του, Έντα Άκιν, ζευγαριού με σπάνιο μεταξύ τους δεσμό, τόσο

σπάνιο που, όπως αποδεικνύεται, ώθησε το γιο τους, τον Ρίτσαρντ, να αποδεχτεί το γεγονός ότι, παρότι είναι παιδί τους, βρισκόταν πάντα «ανάμεσά τους» σαν τρίτος άνθρωπος, αν όχι σαν ένα είδος εμποδίου. Το *Μεταξύ τους* του τίτλου παραπέμπει στο παιδί του ζεύγους Φορντ αλλά και στη ζωή τους έξω και πέρα από τον γιο τους, στη «μεταξύ τους ζωή» πριν από τη γέννησή του γιου τους αλλά και τη μετέπειτα.

Ο Πάρκερ Φορντ, γεννημένος σε ένα χωριό του Άρκανσο, ήταν

πλασιέ αμυλόκολλας για το κολλάρισμα των ρούχων, για λογαριασμό της εταιρείας Φόλτλες (Το Αψεγάδιαστο). Το 1928 παντρεύτηκε την Έντα Άκιν, μια χαριτωμένη κοπέλα επίσης από το Άρκανσο —από άλλο χωριό— η μητέρα της οποίας, επειδή την είχε αποκτήσει σε ηλικία 14 ετών, προσπάθησε να την ξεφορτωθεί στέλνοντάς τη σε σχολή καλογραιών. Στα 18 της, η Έντα ερωτεύτηκε και παντρεύτηκε τον Πάρκερ, και στη συνέχεια τον ακολούθησε παντού όπου τον πήγε η δουλειά του: ο Πάρκερ Φορντ περιόδευσε σε επτά αμερικανικές πολιτείες του Νότου των Ηνωμένων Πολιτειών με στόχο να αυξήσει τις πωλήσεις της αμυλόκολλας για αψεγάδιαστο κολλάρισμα. Το κολλάρισμα θεωρείται απαραίτητο, παρότι έχουμε εισέλθει στη δεκαετία του 1930, εποχή της Μεγάλης Ύφεσης στην Αμερική: το ζεύγος Πάρκερ ζει «στο δρόμο» αλλά αυτό δεν φαίνεται να ενοχλεί καθόλου ούτε τον Πάρκερ ούτε την Έντα:

Όλη τους η ζωή ήταν ακριβώς αυτό. Στους δρόμους οι δυο τους, χωρίς καμιά σπουδαία έγνοια. Παιδιά δεν είχαν.[...] Και οι δύο καπνίζανε. (σελ. 23)

Και οι δυο τους είχαν αφήσει πίσω ένα δύσκολο παρελθόν. Ο πατέρας του Πάρκερ είχε αυτοκτονήσει, η ιρλανδέζα μητέρα του ήταν αυστηρή, ενώ η μητέρα της Έντας είχε ξαναπαντρευτεί και ανταγωνιζόταν με κάθε τρόπο την κόρη της προκειμένου να μη χάσει την εύνοια και την προσοχή του νέου συζύγου, διευθυντή ξενοδοχείου, τον οποίο μάλλον θεωρούσε κελεπούρι. Και οι δύο τους κοίταζαν μπροστά.

Όσο για το μέλλον και τη στενή προσωπική τους σχέση, ήταν

δεδομένο ότι είχαν ο ένας τον άλλον. (σελ. 26)

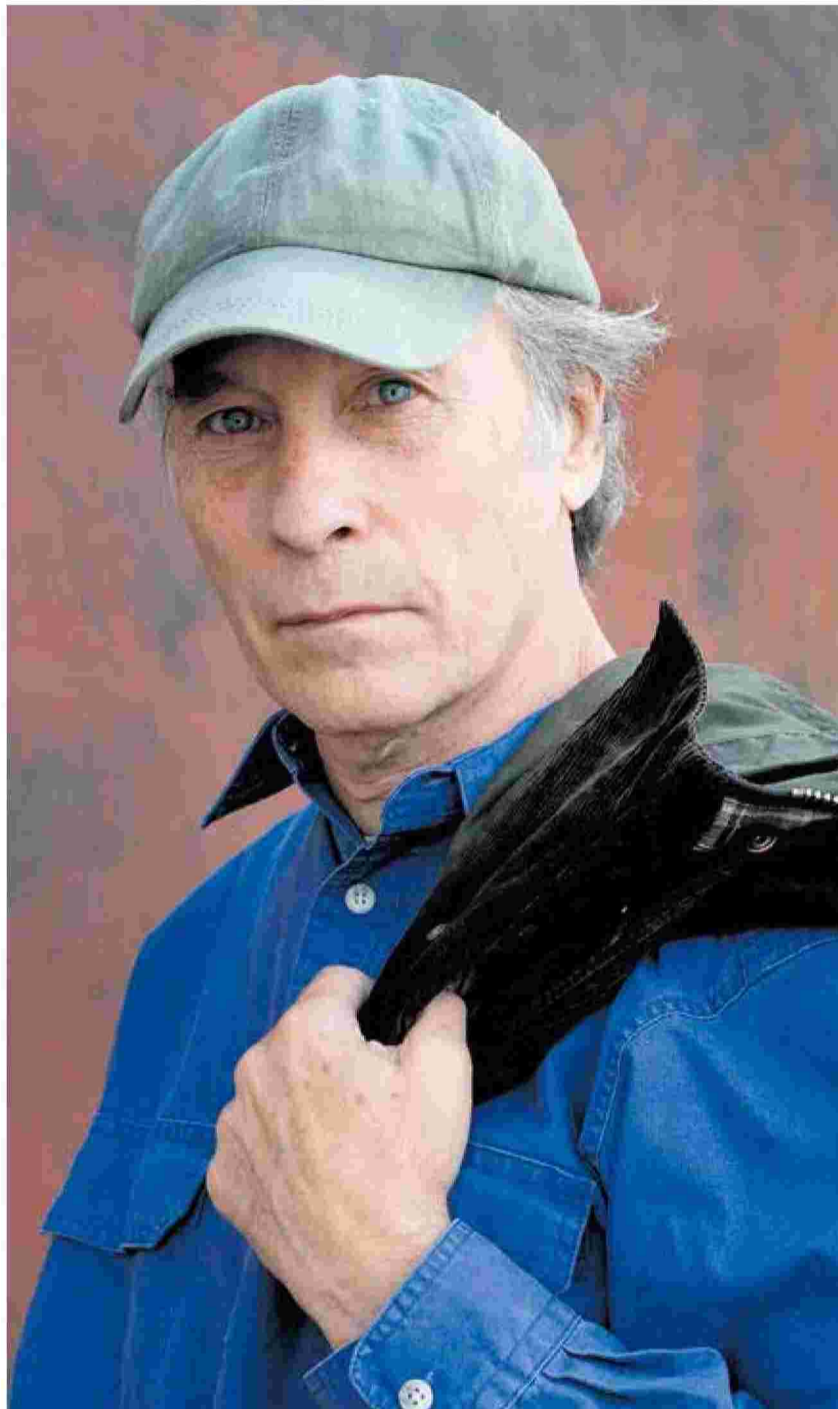
Ύστερα από 15 χρόνια “on the road”, στο δρόμο, σε ξενοδοχεία και μοτέλ, σε κωμοπόλεις και χωριά του αμερικανικού Νότου, με λιγοστά υπάρχοντα, χωρίς δικό τους αυτοκίνητο, εκτός από το Αψεγάδιαστο εταιρικό, οι Πάρκερ αναγκάζονται, όταν γεννιέται το μοναδικό τους παιδί, ο Ρίτσαρντ, το 1944, να αποκτήσουν «τόπο διαμονής», κάτι για το οποίο «δεν είχαν εμπειρία» (σελ. 37). Επέλεξαν, για πρακτικούς λόγους, το Τζάκσον του Μισισσιούπι και ο ρυθμός της ζωής τους άλλαξε. Η Έντα έγινε αυτό που δεν ήταν ποτέ της, μια νοικοκυρά, μόνη στο σπίτι, με ένα παιδί, που περιμένε το σύζυγο να επιστρέψει από τα επαγγελματικά ταξίδια κάθε Παρασκευή.

Ο Ρίτσαρντ Φορντ αναπλάθει τη ζωή των γονιών του πριν από τη γέννησή του σαν να έχει μαρτυρίες από πρώτο χέρι: ωστόσο αυτό είναι μάλλον απίθανο, γιατί κανείς από τους γονείς του, όπως τουλάχιστον τους σκιαγραφεί, δεν μιλούσε για το παρελθόν. Στην αφήγησή του διακρίνουμε απορίες, επιφυλάξεις, εικασίες. Το μοτίβο όμως που επανέρχεται διαρκώς είναι το ακόλουθο: οι γονείς του λατρεύονταν μεταξύ τους, έδειχναν τόσο πλήρεις μέσα από τη σχέση τους ώστε να μην έχει σημασία ούτε ότι ζούσαν πολλές μέρες του χρόνου χωριστά ούτε ότι η Αμερική και ο κόσμος άλλαζε μετά τον πόλεμο με ραγδαίους ρυθμούς. Ούτε ακόμη ότι ο γιος τους μεγάλωνε. Οι Πάρκερ ήταν λευκοί, μικροαστοί Αμερικανοί του αμερικανικού Νότου, αλλά τόσο δοσμένοι και αφοσιωμένοι ο ένας στον άλλον που θα μπορούσαν να ζουν οπουδήποτε. Ο γιος τους δεν ενοχλούνταν από αυτή τη «μεταξύ τους ζωή» επειδή ένιωθε ότι οι γονείς του τον αγαπούν και τον φροντίζουν.

Η ΑΓΑΠΗ ΟΜΟΡΦΑΙΝΕΙ

Είναι όμως ακριβώς έτσι; Στον επίλογο του βιβλίου, ο Ρίτσαρντ Φορντ γράφει:

είμαι τυχερός που είχα γονείς που αγαπιούνταν και μέσα από το χωνευτήρι αυτής της μεγάλης, σχεδόν απροσμέτρητης αγάπης, αγαπούσαν εμένα. Όπως πάντα, η αγάπη ομορφαίνει. (σελ. 181)

Sergio Alzate

μας, έβαζε τα κλάματα. Και ο λόγος που έκλαιγε ήταν αυτός. Γιατί η μεταξύ μας σχέση ήταν πα ό,τι είχε και δεν είχε. Και δεν ήταν αρκετό. (σελ. 150)

Πώς είναι δυνατόν αυτή η παραδοχή να μη θλίβει ένα γιο, ακόμη και αν είναι ενήλικος, ακόμη και αν ζει πλέον τη δική του αυτόνομη ζωή – ακόμη και αν έχει βρει την ιδανική σύντροφο, όπως διατείνεται ο Φορντ, όταν συνάντησε την Κριστίνα, την οποία παντρεύτηκε το 1968;

Το *Μεταξύ τους* είναι μια αντίφαση: ο συγγραφέας γράφει με περισσή τρυφερότητα και νοσταλγία για τους γονείς του από τους οποίους δείχνει σαν να προσπαθεί να αποστασιοποιηθεί. Μιλά γι' αυτούς ως αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής του, όμως δεν αφήνει αμφιβολία ότι η δική του ζωή είναι αυτή που έστησε με τη σύζυγό του με την οποία δεν θέλησαν ποτέ να αποκτήσουν παιδιά.

Μπορεί να θεωρηθεί πρόχειρη ψυχαναλυτική ερμηνεία, όμως ο Ρίτσαρντ Φορντ μοιάζει να αναπαράγει στην προσωπική του ζωή το μοντέλο των γονιών του: επί 50 χρόνια είναι με την ίδια σύντροφο την οποία υπεραγαπά και με την οποία «ζουν μεταξύ τους», χωρίς παιδιά. Τόση είναι η σύμπτωση τους που η Κριστίνα Φορντ –η οποία δεν είναι συγγραφέας–, όταν ο Ρίτσαρντ εξαγριώθηκε με την αρνητική κριτική που η συγγραφέας Άλις Χόφμαν (πιο πρόσφατο βιβλίο της, το *Εδώ στη Γη*, μετάφραση: Πόλυ Μοσχοπούλου, Ωκεανίδα, 2015) έγραψε στους *New York Times* για την *Ημέρα Ανεξαρτησίας*, έκανε μια πράξη αρκετά εκκεντρική: πυροβόλησε και με τη σφαίρα τρύπησε ένα αντίτυπο ενός βιβλίου της Χόφμαν. Αφού το ίδιο έκανε και ο σύζυγός της, ο Ρίτσαρντ Φορντ, στο τέλος της το ταχυδρόμησαν!

Ο Φορντ επέλεξε να ζει στον κόσμο που ο ίδιος δημιούργησε με την Κριστίνα. Με την πεζογραφία του έχει αποδείξει ότι διαχειρίζεται το το ζήτημα της απώλειας με αριστοτεχνικό τρόπο (*Καναδάς, Ημέρα Ανεξαρτησίας*). Όσο όμως και αν προσπαθεί να αποδεχτεί ως φυσική την απώλεια των γονιών του και τη μεταξύ τους «εσωτερική ζωή», στην προτελευταία φράση του *Μεταξύ τους* συναινεί ότι «οι αποουσίες περιβάλλουν τα πάντα, εισβάλλουν παντού».

Θα μπορούσε να εξαιρέσει την απουσία των γονιών του; ■

Ο Ρίτσαρντ Φορντ το 2008.

Στις συνεντεύξεις που έχει δώσει με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου ο συγγραφέας αρνείται ότι το *Μεταξύ μας* προκαλεί θλίψη στους αναγνώστες. Και στον επίλογο προσθέτει ότι «η πιο ζωντανή [τ]ου επιθυμία είναι τούτα τα κείμενά [τ]ου να πυροδοτήσουν στο μυαλό του αναγνώστη σκέψεις που οι γονείς [τ]ου θα είναι εν μέρει παρόντες και χρήσιμοι» (σελ. 178).

Πώς όμως μπορεί ο αναγνώστης να μην αισθανθεί θλίψη όταν διαβάζει ότι ο Πάρκερ Φορντ πέθανε στα χέρια του δεκαεξάχρονου γιου του, ο οποίος προσπάθησε να τον επαναφέρει στη ζωή κάνοντάς του τεχνητή αναπνοή; Πόσο μη τραυματικό μπορεί να είναι ένα τόσο δραματικό γεγονός για ένα παιδί; Ένα «παιδί» που και στα 73 του παραδέχεται ότι «δεν περνάει ώρα μέσα στην κάθε μέρα μου που να

μη σκεφτώ κάτι σε σχέση με τον πατέρα μου;» (σελ.98). Στην ίδια σελίδα, ο Ρίτσαρντ Φορντ γράφει ότι αν ο πατέρας του δεν είχε πεθάνει, το πιθανότερο είναι ότι δεν θα είχε γράψει ποτέ, τίποτε. Σκληρή παραδοχή που, ακόμη και αν αληθεύει, δεν παύει να προκαλεί θλίψη. Είναι σύνθηρες τα τραγικά γεγονότα να διαμορφώνουν επίδοξους συγγραφείς, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν παραμένουν τραγικά.

Όπως ο πρόωρος θάνατος του Πάρκερ Φορντ σημάδεψε το γιο του, έτσι και η χηρεία της μητέρας του –και ο θάνατός της, δύο δεκαετίες αργότερα– άφησε και αυτή το δικό της στίγμα.

Κάθε φορά που η μητέρα μου με άφηγε ξανά και ξανά και ξανά μετά από κάποια συνάντησή